

TELEGRAFUL ROMÂN

Nr. 2. ANUL XIV.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi și Duminică. — Prenumeratiunea se face în Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani ga'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țeri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru o două ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 6/18 Ianuaru 1866.

Rescriptulu regescu.

Noi Franciscu Iosifu I. din grati'a lui Ddiu Imperatu alu Austriei, Rege apost. alu Ungariei etc., Mare Principe alu Transilvaniei și comite Secuiloru etc. etc. tramitemu membriloru dietei Marelui Nostru Principatu Transilvani'a, adunati in urm'a conchiemărei Nôstre pre 19 Nov. 1865 in liber'a Nôstra cetate Clusiu salutarea Nôstra și grati'a Nôstra.

Noi Ne amu aflatu motivati a Ve conchiama iubitoru credinciosi cu rescriptulu Nostru din 1 Septembrie a. c. la diet'a adunata in liber'a Nôstra cetate Clusiu pe 19 Nov. a. c. și că obiectu eschisivu de pertractare alu dietei acești'a amu defiptu luarea inainte a revisiunei art. I. de lege din 1848, despre uniunea iubitului Nostru M. Principatu Transilvani'a cu regatulu Nostru Ungari'a, care pâna acum se lasase de cătra Noi neatinsa.

E intentiunea Nôstra, manifestata și in rescriptulu regiu din 6 Oct. a. c., care imbratsiadia binele ambeloru țeri, că pré important'a cestiune a regulărei relatiunilor de dreptu de statu ale M. Principatu Transilvani'a, care sta in legatura intima cu coron'a Nôstra ungeresca, sa se aduca la o rezolvire multiamitóre. Dupa seriós'a Vóstra representatiune din 18 Decembre a. c. care Ni o ati asternutu, ati accentuatu cu deosebire important'i'a politica și natiunala economica pentru un'a mai intima anec sare a Ardealului cătra regatulu Nostru Ungari'a. Totu deodata in drépta considerare a intereseloru deosebiteloru natiunalitati și confessiuni ale Ardealului ati recomendatu propunerile formulate, a dep. din Brasiovu Fridericu Bömches in interesulu natiunei sasesci și cea a dep. Comit. Clusiuului Iosifu Hosszu in favórea natiunei române, pentrucă sa se propuna la diet'a comuna. Totu asemenea ati alaturata la representatiune și opiniunile separate, a Archiepiscopului gr. or. Andreiu Baronu de Siagon'a și a dep. din Sabiu Iacobu Rannicher și consoti.

Ascultandu rugărilor Vóstre, și pentrucă deslegarea cestiuniloru de dreptu de statu, care atingu pe tóta Monarchi'a, sa nu sufere nici o amanare, concedemu Noi, că la present'a dieta de incoronare a Ungariei, ccare va avé a se ocupá cu regularea acestoru cestiuni, sa se tramita din partea iubitului Nostru M. Principatu Transilvani'a reprezentanti dupa modulu și ordinea de alegere din anulu 1848 pentru apararea intereseloru țerei.

Aplacidandu Noi representarea Transilvaniei la diet'a acésti'a, o facemu acésta cu acea espresa de declaratiune, că prin acésta sustarea in dreptulu seu a legiloru emise pâna acum sa nu se alterese nici decátu. Uniunea definitiva a ambeloru țeri, pe care Noi numai pe bas'a regulatelu repórte de dreptu de statu ale țeriloru coroniei Ungariei intra olalta și cătra imperiu o putem efectui, o facemu afara de acésta dependinta dela convenita considerare a intereseloru speciali ale M. Nostru Principatu Transilvani'a și dela garantarea pretensiuniloru de dreptu ale deosebiteloru natiunalitati și confessiuni, pre care si Voi le ati apretiuutu, și dela regularea corespundiatióra scopului a cestiuniloru administrative ale țerei.

Cu privire la acésta a Nôstra resolutiune aflămu a amaná diet'a presenta pâna la alta dispusetiune.

Totu odata demandămu, că sa se pasiésca fără intardiare la alegerea deputatiloru Transilvaniei, ce trebuie sa se tramita la diet'a de incoronare, ce si are sesiunea acum'a in regatulu Nostru Ungari'a, și Noi vomu lasá a se pune la calo cele de lipsa, că acea categoria a regalistiloru, cărei dupa §lu I alu art. VII de lege alu Ungariei din an. 1848 se da in cas'a megnatiloru dreptu de votu, sa se conchiame la Pes'a cu cea mai putinciosa intetire.

Căroru Noi de altmintrenea remanemu cu favórea și grati'a Nôstra regesca și de m. principe nestramutatu aplecati.

Datu in resiedinti'a si capital'a Nôstra Vienn'a in douedeci și

cinci Decembre un'a miia optu sute siése-dieci și cinci in anulu regimelui Nostru alu optusprediecelea.

Franciscu Iosifu m. p.

Franciscu c. Haller m. p.

La propriulu mandatu alu Maiestatei Sele ces. reg. apostolice.

Nicolau c. Teleki m. p.

In „Wiener Zeitung“ din 10 Ianuaru c. v. s'a publicatu urmatoriulu rescriptu pr. in. alu Maiest. c. r. Apostolice:

Noi Franciscu Iosifu I. din grati'a lui Ddiu Imperatu alu Austriei; Rege apostolicu alu Ungariei, Bohemiei, Galitiei și Lodomiriei, Rege alu Lombardiei, Venetiei și Iliriei; Archiduce alu Austriei; mare principe alu Transilvaniei și conte alu Secuiloru etc.

Inaltu nascutiloru, Venerabililoru, Nobililoru, Inaltubinenascutiloru, Binenascutiloru, Nobilunascutiloru, Onorabililoru, Prudentiloru și Intieptiloru Iubitiu Nostru Credinciosi.

La rogările cele ce Ni s'au făcutu prin representatiunea Nôua substernuta sub 18 Decembre a. c. din partea membriloru dietali a marelui Nostru principatu Transilvani'a adunati in lib. Nôstra cetate Clusiu in urm'a rescriptulu Nostru convocatoriu din 1 Sept. 1865 și dându acelor'a ascultare, Ne-amu aflatu preagratiosu indemnati a concede, ca la diet'a ungeresca de fatia conchiemata de Noi in liber'e cetate reg. Pest'a pe 10 Decembre a. c. sa tramita și marele Nostru principatu Transilvani'a dupa modulu și ordinea de alegere dela anulu 1848 pre chiamatiu coroniei și deputatiu jurisdicțiuniloru lui.

Dreptu aceea iubitloru Credinciosi Ve insarcinamu gratiosu a luá mesurile corespundiátore in comitate, districte cu includerea districtulu Nasendu, in scaunele secuiasci, apoi in scaunele și districtele sasesci, in cetătile libere regesci și in opide, pentru că in intielesulu decisiviloru articolulu II de lege trannu din 1848 sa se faca in graba alogerile deputatiloru și pentru că acésti'a indata sa se tramita la diet'a ung. cea deja deschisa.

Căroru Noi de altmintrenea remanemu cu favórea și grati'a Nôstra regesca și de M. principe nestramutatu aplecati.

Datu in resiedinti'a și capital'a Nôstra Vienn'a in douedeci și cinci Decembre o mia optu sute siése-dieci și cinci in anulu regimelui Nostru alu optusprediecelea.

Franciscu Iosifu m. p.

Franciscu c. Haller m. p.

La propriulu mandatu alu Maiest. Sele c. r. ap.

Nicolau c. Teleki m. p.

Eveneminte politice.

Sabiu 5 Ianuaru.

Din Clusiu avemu și sciri private și acum cetimu și in diuarie, ca inca in 8 Ianuaru c. n. aru fi sositu de totu pe neasteptate baronulu Krigsau inositu de fostulu pretoru c. r. in Turd'a Hirsch. Sosirea acésti'a și visitele ce le au făcutu acésti'a pela barbatiu cei mai de frunte din Clusiu, au datu ansa la conjecturi multe.

Verificatiunile la diet'a din Pest'a tînu indelungu și se vede ca voru tîné inca. Se dice ca bar. Eötvös aru fi propusu, ca in caus'a fia-cărui protestu de verificatiune sa vorbésca numai câte doi pro și contra, ceea ce nu s'a primitu. Din cele ce se suna, conchide lumea ca si desbaterea adresei va sa tîna tempu mai indelungatu. Dupa unu telegramu alu „Presse-i din Vienn'a unele fractiuni dietale sa invoiescu că adres'a la conventulu de tronu sa fia unu actu loialu, altele iara ca acolo sa se exprime asteptarea, de a se dá in desbatere cătu mai in graba a-facerile comune și revisiunea legiloru din 1848 cu deosebire in sa art. III despre ministeriulu responsabilu și art. VI despre organizatiunea comitateloru. (A se vedé la sciri dela diet'a Ungariei.) Dupa Sürgöny, locutiinti'a Ungariei este insarcinata din partea cancelariei aulice a licidá din fondulu ung. pentru studii sum'a de 49,905 f. preliminata pe 1866 pentru institutele de instructiune croate și slavone, care suntu de a se plati cassei principale din Agri'a in rate de câte unu patrariu de anu.

Referatulu contelui Iuliu Andrasy despre primirea ce au a-

to deputatiunea dietei la Majestatea Sa Imperatés'a, s'a primitu cu eljenu-uri sgomotose.

In dílele trecute furámu insciintiati prin díuarie despre mórtea Archiepiscopului latinu din Calocia, Josef Kunst.

Acum cetimu de o alta perdere pentru Ungari'a si adeca de cea causata prin mórtea contelui Emiliu Desewffy. Langa acestea audímu ca fómetea se arata in pártile nordice a le Ungariei.

Din Vienn'a se respandisse scirea despre amanarea dietelor de dincolo de Lait'a. „Presse“ spune acum ca scirea acést'a se demintiesce, insa numai in modu a patr'a parte oficiosu si adauge, ca inlauntrulu ministeriului s'aru fi consideratu impregiurarea, ca aru fi oportunu, cá dietele sa se inchida cátu mai curendu, póte, dice totu Presse mai departe, si pentrucá sa nu se ingreune statulu cu spesele dietelor celoru multe.

— Vorbíndu „W. Abdpost“ despre tractatulu comercialu incheiatu intre Austri'a si Angli'a, arata toldeodata ca punctulu de vedere alu regimului candu au incheiatu acestu tractatu au fostu alu comerçului liberu, adauge insa, ca au emanatu si din consideratiuni politice si ca e de mare insemnatate pentru politic'a comerciala a Austriei.

C. G. i se scrie dela diet'a croata, ca comitetulu, cárnii s'au fostu incredíutu compunerea adresei aru fi gat'a cu lucrárele sele si ca desbaterea acelei adrese aru ajunge catu mai curendu la ordinea dílei. Intr'aceea se spune ca diet'a aru fi avendu dóue representatiuni gat'a spre a le substerne Majestatei Sele. Un'a tractéza decisiunea dietala in privint'a subtragerei scaunului si votului asesoriloru de tabla, in dieta; alt'a cere, sa se faca prégratiósa dispunere, ca si regimentulu de margine petrovarodinénu sa tramita deputati la diet'a croata, pentruca teritoriulu acestui regimentu din timpurile cele mai vechi au fostu o parte intregitóre a regatului triunitu.

— Slavii demédia - dí voru capela cátu mai curendu o academia, a cárei statute s'a compusu inca in diet'a din 1861. Aceste statute s'au modificatu si astépta numai pr. n. sanctionare.

— Din Veneti'a aflámu ca prin actulu de gratia alu Majestatei Sele (amnestia) 400 de dominiuri ce erau secestrate s'au intorsu iara in mánile proprietariloru loru de mainainte.

— Din Galiti'a audímu ca domnesce o fómete mare. Diet'a au votatu o „lege de fómete“, carea s'a sanctionatu de Majestate Sea. Comitetulu insarcinatu cu procurarea bucatelor au afluatu unu ajutoriu bunu in banca filiala anglo-austriana, cáci acést'a au cumperatu inain'e 200,000 de mesuri de bucate in Ungari'a. Fómetea este estinsa si asup'r'a Bucovinei.

Din Prussi'a vinu sciri telegrafice despre deschiderea dietei prin ministrulu primariu de Bismarck. Cuventarea ministrului de deschidere accentuéza cu deosebire starea cea multiamitóre finantiala a tieroi, precum si cea economica. Amintiesce apoi de propusetiunile cele de mai multi ani in privint'a armatei, care in urm'a neintielegeriloru intre casa si regímu au remasu fara de rezultatu si dice, ca pentru cá sa nu se mai repetiésca acelea se lasa decisiunile de pána aci. Pune mare pondu pre desvoltarea puterei marine a Prussiei si face cunoscutu, ca se va aduce unu proiectu nou de lege in privint'a acést'a.

FOISIÓR'A.

Principiele agriculturii rationale.

„Nici odata n'a devenitu o tíera, in care s'a negligatu agricultur'a, avuta si puternica.“

Agricultur'a, de-si bas'a societátií omenesci si isvorulu principalu de avere si bunastare a unui statu, a fostu pána mai in timpurile de curendu trecute negligata si s'a purtatú numai cá unu feliu de meseria usóra, la care nu sa cere nici o sciintia. Inca pána pe la finea vécului trecutú n'avea nimenea nici cea mai mica idea de caus'a saraciei câmpuriloru prin cultura. De conditiunile prosperárei unei plante, afara de lumin'a sórelui si de plóie, scia agricultorulu atátu cátu nimic'a. Cei mai multi credeau ca pámentulu servese spre a dá numai unu locu stabilu pentru plante. In grántiulu de sementia se socotea a fi o putere mistica, ce e in stare a produce din elu fructe de câmpu; precum omulu se ostenesce prin lucru multu, tocmai asiá sa dícea ca e si cu câmpulu, elu inca'si perde puterea productiva prin cultura indelungata si are lipsa de repausu. Gunoíulu se tínea de unu feliu de mijlocu iritatoriu, ce destépta acea putere mistica, asiá bunióra cá vinarsulu la tierani, s'au cá unu biciu pentru caii de caráusitu. Fructivitatea câmpuriloru sa socotea de nefinivera (fára de sfársitu). Precum resare sórele de apune in fia-care di, asiá credea, ca se ivescu si secerisiurile in fia-care ano, si tieranulu 'si lucra tierin'a sea tocma asiá cá candu aru fi unu stíucú de pele fara margini, ce o tai la unu capu si cresce la altulu; elu sa sílea cá cu spese cátu se potu de mici sa i-a secerisiuri cátu se potu mai mari fara de a cugetá, ca in ce stare voru deveni holdele sele. Si de ce sa gándeasca elu la aceast'a? pentruca chiaru in scólele agronomice in invalia ca agrii lui remánu de-a pururea fructiveri (aducatoride róda). Cumca plant'a e o fiintia, ce'si are nutrementulu si trebuintiele ei intocmai cá si elu, nu-i trásnea prin capu.

Cam acestea erau ideile despre agricultura inainte de patrariulu din urma alu vécului trecutú. Pe acestu tempu sciintiele naturale si diutre

Veníndu vorb'a despre relatiunile Prussiei cu celelalte puteri spune ca acelea suntú indestulítóre.

Posessiunea Schleswigului si pusetiunea ce o are Prussi'a in Holstein e o garantia, ca cestiunea ducatelorú dela Elbe se va deslegá dupa cum cere interessulu nationalu nemtiescu si dreptele pretensiuni ale Prussiei. Regele e decísu a nu perde din vedere ajungerea tintei sele in privint'a ducatelorú, ori ce imprgiurári sa se ivesca. In fine dupa ce atinge si despre efeptuirea unui canalu, la carea diet'a sa spriginésca pre regímu, provóca pre toti la unire si intielegere.

Din Franci'a aflámu dupa „Opinion nationale“ ca príntiulu de coróna austriacu aru fi decoratu cu crucea cea mare a legiunei de onóre.— Dupa o corespundintia a „Monitorului“ francesu din Florenti'a aru fi prospecte de unu tratatu de comerçiu intre Austri'a si Itali'a.— Unele díuarie intarescu ca Imp. Napoleonu aru fi insarcinatu pe ministrulu Druyn sa spuna ambasadorului spaniolu, cá acést'a sa impartasiésca regimului seu sfatulu imperatului, de a supprime cátu mai ingraba revolutiunea erupta in Spani'a, pentruca altmintrea densulu (imperatulu) nu sta bunu de urmári.

Scirile, care sosescu din Spani'a suntú contradicatóre. E semnu, ca revolutiunea nu e aprópe de potolire, ci din contra.

Din Románi'a ne aduce unu telegramu alu G. T. scirea ca Senatululu presentá Domnitoriulu Adres'a la cuventulu de tronú in 7 Ianuariu c. n. Cuprinsulu ei esprima multiamirea Senatului cu purtarea Domnitoriului in afara si in launtru. Atingendu despre abnegatiunea espresa in cuventulu de tronú si esprima dorint'a, „ca Principele Cus'a, tare prin aplecarea si alectiunea poporului románu, sa complinésca opulu nationalu, care l'a intreprinsu.“

Art. II dietalu din 1848.

Despre alegerea deputatiloru tramitendi la cea mai de aprópe dieta comuna, care are a se face pre bas'a representatiunei poporului.

Alegerea pre bas'a representatiunei poporului a deputatiloru ardeleni tramitendi la diet'a conchiamata pre 2 Iuliu a. c. care se va tíne la olalta in Pest'a cu scopu de a se mijloci intetif'a ei aplicare, se va intreprinde singuru pentru acestu casu in chipulu urmatoriu :

§ 1. La folosirea dreptului de alegere preste totu nu se impartasiescu nice decátu :

- persónele de seculu femeiescu ;
- stráinii, cari nu au cástigatu dreptulu de indigenatu (de impamentenire) ;
- persónele, cari stau sub potestatea unui domnu (stapanu ad. servitorii,) sub a parintiloru si a tutoriloru (minoreni) ;
- persóne, cari in urmarea unei sentintie penale se afla in pedépsa.

§ 2. De altmintrelea intre marturisitorii relegiuniloru recepte (intre cari suntú a se intielege si cei de confesiunea gr. neunita [terminu negativu, care are sa insemne greco-orientala Red]) nascerea in genere nu face necairi deosebire.

§ 3. In cetátile, cari au dreptulu de representatiune deosebita, voru eesercitá dreptulu de alegere :

- toti locuitorii, cari posedu o casa séu unu pámentu in pretiu

ele cu deosebire chemi'a ajunsera la o astfelu de perfectiunare, incátu potura sa si reverse lumin'a lorú si asup'r'a desvoltárei altoru specialitáti si ramurii.

Chemicii incepura cu o tenacitate nespusa si cu o agerime de minte admirabila a cercetá conditiunile de viétia ale plantelorú si animalelorú si asiá devenira in atingere cu agricultur'a. Tófe pártile plantelorú se analisara dupa metodele cele rigoróse ale chemiei, se studiá din ce suntú compuse radacinele, cotórele, foile, semintiele, se constatá ca aceste primescu din pámentu nise anumite elemente mineralice necesarie la constructiunea organismului lorú, si adeca in tóte regiunile si in tóte feliurile de pámentu totu aceleasi, se documentá ca ele suntú pentru plante aceea ce e pánea si carnea pentru ómeni, ca pámentulu fructiferu cuprinde multe, celu nefructiferu putine din ele. De aci urma de sine ca acelu pámentu din care se totu ia fara de a le intórece inapoi, trebuie sa si pérda fructivitatea, si ea pentru cá sa remána fructiferu, e lipsa cá sa dámu inapoi acele elemente ce i-le-amu luatú prin secerisiuri. Agricultur'a dara e o arta si sciintia basata pe legi naturale, pe care agricultorulu trebuie sa le cunósca si predomnésca, pentruca altcumu devine elu sclavulu lorú si ajunge la sapa de lemnú. Ea cere ca sa cunóschemu conditiunile vietiei vegetalelorú, origin'a si isvórele elementelorú lorú nutritóre. Din acést'a cunoscintia se nascu nise reguli seu principii de necesitate si utilitate pentru tóte acele operatiuni mecanice ale câmpului, ce pregatescu si mijlocescu prosperitatea vegetalelorú. A desfasíurá si latf acesteia in poporu e scopulu unei cárti agronomice scrisa intr'unu stilu popularu, basata firesce pe seintia. Aci se voru atinge pe scurtu numai acele principii cardinale, pe a cároru fundamentu sa intemeieza agricultur'a rationala.

E cunoscutu, ca plant'a e o fiintia vegetale, ce si trage elementele ei de nutrementu din mediele, ce o incungiura, din apa, aeru si din pámentu. Spre a se puté primí aceste elemente de plante, trebuiescu sa aiba o forma corespundatóre constructiunei lorú anatomice si aceea póte fi numai form'a elastica (gasu) si fluida. Materiele nutritóre ale plantelorú sa impartu in dóue clase: in organice si neorganice seu mineralice. De cele organice se tínu cele 4 elemente, ad-eca ossigenulu, azotulu, hydrogenulu si carbonulu; aceste le primescu plantele parte din atmosfera parte din pámentu in forma de acidu carbonicu (CO²), amoniac (NH³)

de 300 fl. m. c. (315 fl. in moneta de acum) ca proprietate a sea eschisiva, sau in comunu cu consortele si respective cu pruncii loru minoreni :

b) cei ce se afla asediati, deca si au lucratori a sea si negotiulu seu, sau posedu fabrice, si meseriasii, cari lucra neintreputu celu putinu cu cate unu sodalu (fecioru) ;

c) cei, cari, de-si nu se tinu de clasele de susu, totusi potu dovedi unu venitu anualu ficu si securu de 100 fl. m. c. (105 v. a.) din proprietatea sea de pamentu, seu din capitalu ;

d) fara respectu la venitul loru : Doctorii chirurgii, advocati, inginerii, artistii academici, profesorii, membri societatii scientifiche maghiare, apothecarii, preotii, capelanii, invetiatorii acolo unde si au asediatu locuintia ;

e) cei ce pana acum a au fostu burgeri in cetati, tocm'a de si nu posedu calitatile de susu.

§ 4. In comitate, in districtulu Fagarasiului, (acum se numera aici si districtulu Naseudului dupa rescriptulu publicatu in diet'a din Clusiu 1866. R) si in scaunele secuiesci au dreptulu de alegere :

a) toti acei a cari, fiinduca dupa art. d. l. XII din an. 1791 avea dreptulu de votu in adunarile marcale, era si pana acum indreptatiti a lua parte la alegerea deputatiloru dietali ; tocm'a deca inainte de acest'a au fostu si tiermuriti intru exercitarea acestui dreptulu.

b) toti acei locuitori din orasiile, cari nu au dreptulu deosebitu de representae, (ad. nu au deputatulu seu) cari se tinu in vreun'a din categoriile descrise in § 3 alu acestui art. de lege ;

c) in acelea locuri, cari nu au magistrat regulat, toti locuitorii acei a, cari pentru a. c. 1848 dupa tabela de contributiune platescu afara de contributiunea pre capu celu mai putinu 8 fl. m. c. (sau 8 fl. 40 cr. v. a. ;) si afara de acesti a fia-care comuna (satu,) care numera celu putinu 100 de fumuri, luandu-se afara cei indreptatiti nobilii dupa art. l. XII din an. 1791, inca ieu parte la alegerea deputatiloru prin doi reprezentanti liberu alesi ; comune mai mici insa prin unu reprezentante.

§ 5. In cercurile administrative sasesci locuitorii orasieloru si ai localitatiloru, in scaunele si districtele in care locuiescu, voru folosi dreptulu de alegere ca si pana acum la olalta si fara orice deosebire de natiunalitate si relegiune in acelasi modu, dupa cum se folosescu elu de locuitorii orasieloru si sateloru, cari nu au dreptulu de deputatu deosebitu, din cercurile administrative ungueresci, descrise in punctulu b) si c) alu § 4.

§ 6. Ca de putatu se pote alege veri cine, care are dreptulu de alegatoriu ori unde in Ungaria numai deca au trecut prestu 24 de ani si se afla in stare a corespunde ordinatiunei legei, dupa care limba legislatiunei e unicasi singura numai cea maghiara.

§ 6. Cei 73 (acum cu cei dela Naseudu 75 R.) deputati transilvaneni, cari au dreptulu egal de votu in cas'a deputatiloru, trebuie sa se alega pentru diet'a cea mai de aproape, dupa urmatoarea proportiune :

a) deputatii tramitendi prin singuraticele comune : 1 Clusiu trimite 2. 2. M. Osiorheiu 2. 3. Alb'a Iuli'a 2. 4. Gherl'a 2. 5. Elisabetopolea 2. 6. Abrudulu 1. 7. Ocn'a Sabiului (Vizakna) 1.

si apa (H₂O). De cele neorganice sa tinu elementele mineralice, ce sa descompunu din deosebitele minerale aflate in pamentu si se absorbu in apa prin radacini. Este constatatu ca in atmosfera se afla o cantitate constanta de acidu carbonicu si amoniacu, ce sa imprastia necontenitu in aeru prin nenumeratele procese de ardere, prin putrediciunea si descompunerea corpurilor animalice si vegetale, asi incatu plantele nu duc lipsa de nutrimentulu atmosfericu; prosperarea loru e mai multu sau mai putinu atarnatore dela elementele sau nutrimentulu mineralicu, ce trebuie sa lu primatose in forma corespundiatore din loculu pe care cresc.

Acest'a se implinesce la vegetalele ce cresc selbatice cu atatu mai multu, fiindca pelanga ingramadirea continua a elementeloru ce sa descompunu din minerale prin atmosferilii, remanu si insusi plantele pe loc; osamintele generatiunei trecute suntu isvorulu vietii generatiunei viitoare.

La plantele nostre de cultura e cu totul alta. In secerisiurile cerealeloru luamu agriloru cantitati insemnate din elementele mineralice necesarie planteloru de cultura, ce sau nu le mai damu inderetu sau numai intr'o proportiune cu multu mai mica, ca cum li le-amu luat. E cunoscutu fiacaru tieranu, ca deca semena d. e. grau, doi sau trei ani unulu dupa altulu totu pe aceeasi holda, hold'a numai da secerisiuri multiamitore, sau dupa cum dice elu hold'a seraceste; insa numai relativu pentru grau, pentruca in urm'a graului, sa insemneza a o gunoi de jumetate. Acum deca lasamu agrulu sa stea unu anu sau doi nesemenatu, se aduna in decursulu acelu tempu in pamentu prin descompunere elementele mineralice in forma corespundiatore, asi incatu in anulu viitoriu plantele si gasescu nutrimentu de ajunsu spre a prospera.

Sa ne facemu prin cate-va esemple seraci agriloru prin cultura chiara. Sa ne luamu, ca unu agru cuprinde in sine intr'unu modu lesne de asimilatulu elementele necesarie pentru prosperarea graului in cantitate de ajunsu pentru 30 de secerisiuri, asi vomu lua dupa acelu agru in 30 de ani 30 de secerisiuri bune, dupa alu trei-diecilea anu secerisiurile voru scade.

Partea cea mai mare a agriloru nostri nu are calitatea, ce amu luat in casulu de susu. Acidulu fosforicu, siliciulu si cali nu se afu descompuse in forma corespundiatore de primitu, aceast'a se face numai din anu in anu prin acea actiune chimica, ce o amu aratatu mai susu. Sa luamu ca o holda cuprinde in sine elementele nutritore iara in cantitate

8. Hunedor'a 1. 9. Osiorheiu de Kezdi 1. 10. Hatiegulu 1. 11. Sangeorgiulu de Sepsi 1. 12. Odorheiu 1. 13. Iliefalva 1. 14. Ciucu Sere'd'a 1. 16. Seculu (Szék) 1. 17. Olafalu 1. 18. Colosiulu 1 ;

b) comitatele scaunele secuiesci si sasesci, districtele ungueresci si sasesci, 25 la numeru, tramitu cate 2 deputati si asi cu toti la olalta 50, la a caroru alegere potu lua parte numai acelea orasie de pre acolo, cari n'au dreptulu deosebitu de a-si tramite deputatu propriu.

§ 8. Unde deregatori a afla de lipsa pentru sustinerea ordinii sub decursulu alegeriloru, pote forma pentru alegerea unui fiacaru deputatu cercuri de alegere deosebite, luandu in privire proportiunea teritoriului si a populatiunei.

§ 9. Fiacaru deputatu dietalu se va plati diurnu cate 5 fl. m. c. din fondulu tierii si bani de cortelu cate 400 m. c. pe anu.

§ 10. Esecutarea ordinatiuniloru legei acesteia se incredintieza guvernului r. cu acea insarcinare, ca sa mijlocesca fara amănare consemnarea, respective alegerea celoru indreptatiti la votu, sa puna la cale tote mesurile de lipsa pentru delaturarea difficultatiloru ce s'aru pote ivi si spre sustinerea ordinii in decursulu alegeriloru (si prescrierile art. V d. l. alu Ungariei din an. 1848, pre catu acelea se potrivescu cu principiile cuprinse in acestu art. d. l. si cu impregiurările) sa nu se lase din vedere si sa se puna la cale tote preliminariele de lipsa la alegeri cu cea mai putinciosa interire, pentru ca in urmarea acelor a alegerea deputatiloru sa se pota face la tempulu seu. —

Dela diet'a Ungariei.

„Pesti Napló“ in nrulu 14. rubric'a „insciintari dela dieta“, ne da o icona despre decurgerile verificatiuniloru. Ce ne indamna pre noi a lua deosebita notitia despre amintita „insciintare“ este sgomotosa siedintia, ceea ce nu pote fi negata nici chiaru de „Pesti Napló“. Afara de aceea au venitu in vorba si unele principii, cari in momentele de fatia suntu de interesu, pentru ori care se intereseza de cursulu politice de fatia.

Ans'a fu lauata din o petitiune si aclusele ei, din care se vede, ca ceste din urma suntu documente date de organele comitatense la ordinatiunile comitelui supremu. Pentruca cetimu ca Stefanu Patay doresce ca aceste scrisori, cari suntu facute de organele necompetente comitatense cu vatamarea dreptulu de alegeri, sa se puna simplu de latu.

Dupa ce Sigism. Ivanka motiveza nepartinirea acestei parerei ia cuvenulu

Nyári Pál, din a carei vorbire reproducemu si noi urmatoarele :

Onorata Casa! Cele doue scrisori cetite spre audire credu ca nu au sa aduca aminte on. Case mai antaiu, ca justificavera e alegerea deputatulu cestiuatatu, ci ca procedur'a acest'a potese unicu art. V de lege din 1848 privitoriu la alegeri. Aici e cestiune de principiu si inainte de a pasi mai departe, dupa parerea mea, acest'a aru trebui sa o deslegamu. Continua apoi ca alegerile suntu incredintiate de lege comisiuniloru centrale si ca comitatulu nu are si nu pote sa aiba nici o influentia asupra alegeriloru. De unde deduce, ca si esaminările alegeriloru se tinu simplu de competintia dietei si nu de a altei puteri.

Urméza dupa acest'a unele vorbiri cari se incerca a obli lucrulu seu alu escusa, cari insa suntu intrerupte de sgomoiu. Acestor'a le urméza

pentru 30 de secerisiuri, insa acidulu fosforicu in apatitu, cali si siliciulu in silicate descompunivere, asi ca prin actiunea chimica, sa se descompuna totu la doi ani o catatime de ajunsu pentru unu secerisiu, atunci vomu lua in 60 de ani 30 de secerisiuri bune, deca dupa unu anu de cultura vomu lasa hold'a unu anu nesemenata; deca o amu fi semnatu in fia-care anu, amu fi luat 30 de secerisiuri scadiatore proportionalmente. Dupa ispravirea acelei cantitati, hold'a inceata de a mai produce grau, si chiaru si deaca o amu mai lasa cati-va ani nesemenata, acest'a nu va mai avea nici o influentia asupra imbunatatirei secerisiurilor.

Deca amu lua dupa unu campu, ce l'amu semnatu cu grau la secerisiu numai spicele, si paiele le-amu lasa tote pe elu — perderea, ce o suferu campulu in elementele mineralice e mica, pentruca i luamu numai partile nutritore ale grauntieloru, si asi amu mai prelungi numerulu secerisiuriloru; in secerisiurile urmatore grauntiele s'aru face totu mai usiore si mai rele, paiele firesce s'aru schimbá seuprea putinu sau amu prospera ca si mai nainte, si mai la urma s'aru pute intempla ca in casu candu temperatur'a si umedial'a aru favori formatiunea foiloru, sa luamu dupa acea holda o multime enorma de paie inalte si frumose cu spicele голе. Agriculorulu numai prin acea pote influentia directiunea activitatii vegetale la plantele sale, deca da holdei conditionile fructivitatii intr'o proportiune potrivita: la unu secerisiu abundantu de grauntie sa cere sa se dea pamentulu elementele necesarie pentru formatiunea grauntielu intr'o proportiune corespundiatore. Sa luamu si altu casu. Sa semanam 3 holde, un'a cu grau, a doua cu cartofi si a treia cu trifoiu, la secerisiu sa luamu dupa hold'a d'antaiu graulu, cartofii si trifoiulu, dupa celelalte doua sa le punemu sau in natura cum suntu sau in forma de gunoiu pe hold'a de grau, asi va deveni aceasta holda mai fructivera ca mai nainte pentruca prin cartofi si trifoiulu ce s'a pusu pe ea, a primitu inapoi intreitu conditionile de fructivitate, ce i le-amu fostu luat in grau si acum va da in 3 ani dearendulu 3 secerisiuri bune de grau; insa ce a castigatu aceasta holda in fructivitate, a perdutu celelalte doua; rezultatulu finalu e ca seracescu tustrele holdele. — (Capetulu va urma.)

Ghiczy Kálmán : Om. casa ! No voi să vorbesc în cesti-
năca de fatia, dară trebuie să-mi exprim parerea de rău ca depu-
tatul unui cercu din comitatul Tolna m'a provocat înaintea
casei și trebuie să-mi arată parerea de rău ca nu i potu trece cu
tacerea predarea sea (elődását) (stâng'a : e dreptu !)

Onor. deputatu se au provocat la dispunetiunea legii, a cărei
executare e îndetoratu, după § 44 a o îngriji ministeriulu. Dispu-
nsetiunea legii, acesteia totu o cunoscem, dară nu sum de acea
convingere, ca acea dispunetiune a legii se pôte aplică și la consi-
liulu locutiintei (asiá e !). De órece, s'au radicatú voci aici în
intielesulu acest'a nu voi se facu propunere deosebita, dorescu însa
să mi exprim contravotulu meu și observările mele în acea pri-
vintia, ca dispunetiunea acest'a a legii nu se pôte aplică la consi-
liulu de locutiintia (aprobare în steng'a).

Dupa acest'a au urmatu Klauzal Gabor, care vrea să rectifice
amesteculu comitelui supremu în cătu acell'a compete, și însa petre-
cutu de șgomotu încātu stenografii nu au auditu multe din cele ce
au vorbitu și de aceea și „Pesti Napló“ le-au însemnatu cu mai multe
puncte. Referentulu lui „P. N.“ spune că de multe ori nici clopi-
tielulu nu se mai audiea de șgomotu.

E de însemnatu ca Deák în totu decursulu an pastratu tăcere.

Varietati.

— Contele Emiliu Dessewffy de Czernek și
Tárkö, camerariu c. r., presiedinte alu Academiei unguresci de
sciintie, precum și a institutului ung. de creditu au reposatu în 8 Ia-
nuariu c. n. în Szt Mihály la Pojonu în etate de 54 ani.

„Gazet'a de Moscva“ publica unu documentu de totu curiosu :
o epistola dela Principele Orloff, ambasadurulu rusescu din
Bruxell'a, care reportéza despre unu meeting (adunare) tinuta în Lon-
donu, ce nu avu de substratu alu desbaterei altu obiectu mai micu,
decātu o unire a bisericeii anglicane și a celei orientale.
Presidiulu lu duse Episcopulu de Oxford ; de fatia fura optdieci
de membrii, mai cu sēma de biserica anglicana, între cari Episcopulu
din Lincoln, Administratorulu episcopescu din Edinburgh, doctorii
Pusey și Lyddent din Oxford, William's din Cambridge ș. a. Din Rusi
luaraparte la adunare membrii ambasadei rusesci din Londonu, contele
Alexiu Tolstoi și Principele Orloff. Cestu din urma dise, ca sa nu
se pripesca nimicu, sa se edee cărți, care sa espuna pe largu istoria
bisericeii anglicane, inveliaturile ei și situatiunea ei de fatia, că sa
se documenteze, ca ea nu e biserica protestantica, ci catolica, adeca :
universale de a tota lumea, ca se apropia de biserica orientala. Mai
departe sa se tramita la Petropole și Moscva preoti anglicani, cari
simpatiseza cu ide'a unirei celor două biserici. Dupa-ce vorbira
mai multi teologi, se cetira epistole dela diece Episcopi și doi Archi-
episcopi, cari cu totii se pronunciară în favorea unirei ; de asemenea
cuprinsu eră o epistola dela domnulu Gladstone. Episcopii de
fatia adevieră, ca ori-care ortodox se pôte cuminecă într'o bise-
rica anglicana. (? R.) Precum spune Principele Orloff mai departe,
Archiepiscopulu din Cantuari și Episcopulu celu de optdieci de ani
din Exeter partinescu din tota inim'a acest'a uniune bisericesca.
Celu d'antăiu aveá de cugetu, sa tramita la Russi'a doi Episcopi,
dar la propunerea Principelui Orloff amană cu ducerea la deplinire a
acestui planu. „La tóte acestea“, incheia Principele Orloff, „n'a
fostu nici unu scopu politicu, de-si se pôte întielege, ca la casu, candu
s'aru unu cele două biserici, aru poté urmá o contopire a politiceii
rusescei și englescei în Europ'a resarítēna.“

— Expeditiune noue postala. În 3 Ianuariu a. c.
aflámu ca au intratu înviétia o expeditiune noua postala cu asedia-
mentulu în Bradu în comitatulu Zarandului, care va primí și stra-
purta corespundintie și pachete, ceste din urma pâna la 10 ponti
greutate, spre Aradu, Dev'a și Alb'a Iuli'a.

Comnele tinátore de cerculu acestei expeditiuni suntu :
Bradu, Valea Bradului, Bucuresti, Tieratielu, Curechiu, Criscioru,
Luncoiulu de josu, Luncoiulu de susu, Mestacanu, Potele, Rovini,
Rud'a, Siesuri și Scrof'a.

— Interesantupentra economiideoi. Lui „Pe-
ster Loyd“ i se tramite din Ciusiu o epistola, a cărei cuprinsu a-
poi lu recomanda acest'a fóia negutiatoriloru de lâna. Eata întielesu
sulu acestei epistole :

Se atrage atentiunea negutiatoriloru de lâna și a proprietari-
loru de manufacturarii asup'a impregiurării, ca de unu tempu încóce
și adeca, de candu s'a inventatu unu modu mai corespundiatoriu
de a produce stófe de lâna lunga, acest'a din urma se și caută
fórtē tare. În Transilvani'a economia de oi e din tempurile cele
mai vechi acasa și mai fia-care plugariu tine oi, asiá încātu și la
satulu celu mai micu se afla câte o turma de 2—300 de oi cu lapte.
Acestea déca sa și tinu mai multu pentru casiu și pentru miei, to-
tusi ele dau și lâna, carea e cunoscuta destulu de bine în comerciu.
Lâna acest'a din causele de mai susu inca e binisiuru cautata de
mai multi ani, dară pentru calitatēa ei cea dură nu se pôte între-
buintia totdeun'a cu succesu.

Acestea și observarea ca racea (soiulu) oiloru transilvane are óresi
care afinitate cu cea engleza au sternitu ideea, ca dóra prin impre-
unarea oiloru transilvane cu berbeci englezesci, racea tranna s'aru

putē nobilá. S'a și făcutu încercare, luandu spre acestu scopu ber-
beci din feliturile cele mai bune englezesci și adeca din felulu nu-
mitu Lincoln, carele are lâna fórtē lunga și subtire și prelângă
aceea o sclipela, care aduce cu cea de metasa și prin care lâna ca-
peta unu pretiu cu multu mai bunu. Resultatulu încercării au
corespunsu pe deplinu asceptării, pentru ca miei din impreunarea
acést'a suntu mai mari și mai lânosi ; iara lâna nu numai ca au per-
dutu din caracterulu ei celu perosu, ci în cele mai multe casuri
au creditu și finetia și sclipel'a lânei oiloru englezesci numite Lin-
coln.

Epistola d'ce apoi mai departe, ca déca s'aru poté deschide
unu târgu mai favoritoriu lânei ardelene, de siguru nobilarea racei
inca aru prosperá, căci continua aceea mai departe „déca și tieranulu
românu (der walachische Bauer), care se ocupa mai numai cu eco-
nomia de oi, nu aru fi numai decātu inclinatú de a dá bani pentru
nobilarea turmeloru sele, totusi aru sci aflá elu mijlóce și căli,
pentru de a se impartási de beneficiile acestei nobilári.

Pentru că sa se póta și mai bine constatá resultatulu impreu-
nării celor două race, recomanda negutiatoriloru de lâna și manu-
facturariloru apretiarea acestui lucru, cu deosebire îi invita la es-
pusetiunea de lânurice se se va tiné în 1 Maiu 1866 în Clusiu, unde
vedindu probe voru poté sa-si dea parerea și déca aru fi de lipsa
inea și vre-unu sfatu, cum au de a procede economii la nobilarea oi-
loru cu unu succesu intru tóte corespundiatoriu.

— Fómete. „Trompet'a Carpatiloru“ spune ca în mai multe
districte din Moldov'a domnesce fómete.

— Scandalu în biserica. Din Milano se scrie, ca Epi-
scopulu dela Mondovi, cunoscutu din predicile sele fanatice ros-
tite în domulu de acolo, au causatu în catedral'a sea unu scandalu de
totu mare. Predicandu în contr'a institutului casatoriiloru civile s'a
rapitu asiá de tare încātu au numitu casatori'a acest'a concubinatu și
copii din casatoriile aceste bastardi. Auditorii și cu deosebire ge-
neratiunea mai tenera s'a multiamitu d'antăiu cu sissaituri și fluerate,
mai târdiu inse au inceputu a injurá și a amenintiá asiá de seriosu,
incātu evlaviosulu parinte în cea mai mare graba si-a cau atu sca-
parea în sacristia, unde spre mai mare sigurantia sea au trebuitu sa
se incuia.

4-2 Postu de Professoru devenitu vacantu.

Amesuratu în, emisu alu Guvernului regiu transilvanu d'dto
22 Decembre 1865 Nr. $\frac{33,001}{1.512}$ se escrie prin acest'a concursu
pentru catedr'a de matematica și fisica devenita vacanta, dela Gim-
nasiulu c. r. de statu din Sabiiu (limb'a instructiunei cea nem-
tiésca) cu carea e imprennatu unu salariu anualu de 945 f. v. a.
prelângă dreptulu de avansamentu la unu gradu mai inaltu de sa-
lariu și prelângă pretensiunea de unu adusu diecenalu de 105 f.
v. a. dupa fiacare diece ani de servitiu seversiti spre deplina
multiamire.

Competitorii au de a-si indrumá petitiunea loru îndreptata
cătra în. Guvernu regiu instruita cu atestatu de botezu, testi-
moniele de studii și cu testimoniulu prescriu despre castigat'a fa-
cultate de propunere, cu atestatu despre aplicatiunea sea de pâna
aci și despre cunoscinti'a limbiloru tieriei (unguresca și roma-
nesca) — în restempu de 6 septémâni, prin Antisi'a loru la
Directiunea Gimnasiului c. r. de Statu din Sabiiu.

Sabiiu 10 Ianuariu 1866.

Nr. 1-2 Escriere de Concursu

Pentru unu postu de economu séu deregatoriu la Domi-
niulu Archi-episcopescu din Blasiu. —

Emolumintele impreunate la acestu postu suntu : a) bani gat'a
200 fl. v. a. b) Gráu 100 metrete. c) Secara 50 metr. d) Cucu-
ruzu 100 metr. e) Ovesu 50 metr. f) Sare 100 ponti g) Vinu 50
ferii netrasu séu trasu de pe drojdii 40 ferii. h) 2 rimatori slabi și
pentru ingrasierea loru 20 metrete Cucuruзу. i) Lemne de focu 6
orgii. k) Jurestentiune pentru 2 Cai și 2 Vaci pre lângă cuartiru
liberu în Cergáulu-mare unde se afla curia dominale. —

Doritorii de a ocupá acestu postu au de a-si tramite concu-
rsurile sele pâna în 15/3 Februariu 1866 în curtea metropoli-
tana din Blasiu.

Eara lângă concursu au sa mai alature concurrentii a) atestatu
séu carte de botezu și b) atestatu despre portarea morale și politica
și c) atestatu ca au mai servitu cá economi séu dregatori, séu
ca se pricepu în ducerea economiei. —

Blasiu 1-a Ianuariu 1866 st. n.

Provisoratulu metropolitanu.

De Límbriku Kordelatu- (Verme solitarie)
Bändwurm
Vindeck fără dureres și pericolú în 2 ore Dr. Bloch
în Viena, Praterstrasse No. 42. — Deslusiri se
daú prin scrisori francate. — Medicamente ku
modulu întrebuințării se trimite ku postu.